

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-123>

УДК 336.14

БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА РЕГУЛЮВАННЯ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ В КРАЇНАХ СВІТУ

BUDGETARY AND TAX POLICY REGULATING TRANSFER PRICING IN COUNTRIES OF THE WORLD

Лебідь Ганна Андріївна

аспірантка,

Університет митної справи та фінансів

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-3412-3888>**Lebid Hanna**

University of Customs and Finance

Стаття присвячена з'ясуванню тенденцій розвитку бюджетно-податкової політики регулювання трансфертного ціноутворення у зарубіжних країнах. Висвітлено досвід США та інших країн щодо регулювання трансфертного ціноутворення у процесі проведення податкових реформ. Показано, що на сучасному етапі бюджетно-податкова політика регулювання діяльності транснаціональних компаній продовжує удосконалюватися шляхом міждержавного погодження правил у сфері трансфертного ціноутворення. Окреслено ряд невирішених на сьогодні проблемних питань у сфері трансфертного ціноутворення, які потребують активізації заходів бюджетно-податкової політики на національному і міжнародному рівнях. З огляду на вітчизняне інституційне середовище та необхідність імплементації рекомендацій Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), в Україні необхідно надалі удосконалювати механізм регулювання трансфертного ціноутворення, що характеризуватиме підвищення дієвості та результативності бюджетно-податкової політики у цій сфері.

Ключові слова: бюджетно-податкова політика, доходи бюджету, транснаціональні компанії, регулювання трансфертного ціноутворення, податок на прибуток, податкове планування, проєкт BEPS, контрольовані операції, інституційні умови.

The article is devoted to clarifying the development trends of the budget and tax policy of regulation of transfer pricing in foreign countries. The experience of the USA and other countries in the regulation of transfer pricing in the process of carrying out tax reforms and the significant growth of the power of transnational corporations and at the same time the losses of state budgets due to the transnationalization of capital, the development of world trade and financial speculation are highlighted. It was found that the foreign experience of formation and implementation of the budget and tax policy of regulation of transfer pricing is reflected in various approaches and practices that are used by countries of the world and require coordination at the international level. It is shown that significant efforts of international organizations are directed to the establishment of uniform approaches to the coordination and unification of transfer pricing rules in order to counteract the process of erosion of the tax base and tax evasion. The transfer pricing regulation policy at the interstate level is implemented in the process of cooperation between countries, establishment of international standards, methods, rules, elimination of inconsistencies and unification of approaches to unambiguous interpretation of key concepts, definitions, unhindered and prompt exchange of information with the aim of ensuring fair taxation and strengthening the budget and tax control to minimize tax evasion. At the current stage, the budget and tax policy of regulating the activities of transnational companies continues to be improved by harmonizing budget and tax policies in the field of transfer pricing in the global and regional (national) dimensions, which is necessary both for the development of the economies of the countries of the world and for ensuring the effectiveness of the activities of sub-objects of international business. The article outlines a number of currently unsolved problematic issues in the field of transfer pricing, which require the activation of budgetary and tax policy measures at the national and international levels. It is emphasized that the rules of transfer pricing in Ukraine are developed in accordance with the rules operating in international practice, at the same time, some of them do not correspond to the established institutional environment of the country due to the influence of negative factors in the extremely difficult conditions of the war and the significant need for investment resources of a current and strategic nature. Given the domestic institutional environment and the need to implement the recommendations of the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD), it is necessary to further improve the transfer pricing regulation mechanism in Ukraine, which will characterize the increase in the effectiveness and efficiency of the budget and tax policy in this area.

Keywords: budget and tax policy, budget revenues, transnational companies, regulation of transfer pricing, income tax, tax planning, BEPS project, controlled transactions, institutional conditions.

Постановка проблеми. Транснаціональні компанії (ТНК) є найбільш могутніми та впливовими «гравцями» на міжнародному ринку, адже їх частка у міжнародній торгівлі складає біля двох третин загального обсягу торгових операцій і при цьому майже п'ятдесят відсотків торговельних відносин відбувається між філіями ТНК, що відповідно сприяє переміщенню значних фінансових потоків між країнами за трансфертними цінами. Використання трансфертних цін ТНК у системі власних підрозділів / взаємопов'язаних учасників надає можливість перенаправляти загальні прибутки (доходи) для оподаткування із країн з високими податками до країн з більш низькими податками, що ідентифікує дану проблему не лише на рівні національних економік, а й виводить її на міждержавний рівень. Трансфертне ціноутворення (ТрЦУ) останні декілька десятиліть знаходиться у фокусі уваги міжнародних організацій та урядів більшості країн світу, втілюючись в активізації застосування інструментарію бюджетно-податкової політики.

Різні рівні розвитку країн світу, непоодинокі практики застосування ТНК заходів агресивного податкового планування, що занижують оподатковувану базу, необхідність та складність узгодження інтересів держави і бізнесу в національній економіці актуалізують вивчення світового досвіду формування та реалізації бюджетно-податкової політики у сфері ТрЦУ, імплементація якого в Україні з більш високою ймовірністю перешкоджатиме ухиленню ТНК від оподаткування прибутку і відповідно дозволить мінімізувати втрати бюджету.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання бюджетно-податкового регулювання ТрЦУ на національному і міжнародному рівнях висвітлюють у своїх працях вітчизняні і зарубіжні дослідники, зокрема: А.Дж. Ауербах, Р. Довера, Б. Ферретт, Д. Гравіно, Є. Джонес, С. Мерлер В. Кругляк, Є. Курілов, Н. Фролова, К. Швабій та інші. Водночас, питання бюджетно-податкового регулювання у національних та глобальних координатах потребують подальших розвідок у аспекті вивчення і узагальнення світового досвіду регулювання ТрЦУ та перспектив впровадження кращих практик в Україні з метою застосування превентивних заходів запобігання втрат доходів бюджету у сучасних надскладних умовах.

Мета: з'ясування тенденцій розвитку бюджетно-податкової політики регулювання трансфертного ціноутворення у зарубіжних країнах.

Виклад основного матеріалу наукового дослідження. ТрЦУ стало предметом підвищеної уваги дослідників з того часу, коли платники податку на прибуток почали використовувати різні способи (схеми) його зниження у процесі міжнародних відносин за допомогою трансфертних цін. Сприятливими умовами для використання таких схем стало намагання корпорацій знизити податкове навантаження та наявність підрозділів (так званих пов'язаних осіб) у зарубіжних країнах, які мають низькі ставки податку на прибуток чи розгалужені податкові пільги, а також на фінансові, кредитні операції тощо. За таких умов можливо реалізувати продукцію за ціною, наближеною до собівартості, потім продати її за ринковою ціною, отже оподаткований прибуток буде зменшено. Тобто, за існуючого дисонансу між інтересами держави і ТНК у підсумку підвищуються прибутки корпорацій, і водночас програє держава, адже втрачаються значні суми доходів бюджетів.

У країнах світу сформовані податкові системи, які мають національні особливості та різняться переважно податковими нормами/ правилами. Для відновлення рівноваги між інтересами держави і ТНК у багатьох країнах світу були проведені податкові реформи, які характеризувались, зокрема, протидією заниженню бази оподаткування та передачі прибутку іншому платнику податків, що знаходиться у країні із нижчою ставкою оподаткування податком на прибуток і водночас поступовим зниженням податкових ставок при одночасному розширенні бази оподаткування, тощо. В умовах сьогодення уряди проводять податкові реформи, що сприяють адаптації податкових систем до серйозних викликів сучасності: фінансових криз, пандемій, війн, удосконалюючи бюджетно-податкову політику регулювання ТрЦУ.

Однією з перших країн, що започаткувала вироблення фінансової політики регулювання ТрЦУ стала Великобританія: в 2015 році парламент країни ухвалив Фінансовий Акт, який містить основні положення контролю за дотриманням компаніями правил ТрЦУ [15].

США також стала однією з найперших держав світу, що впровадила систему регулювання ТрЦУ, контроль у цій сфері. В 1917 році до Податкового кодексу були внесені доповнення, відповідно до яких дозволялось перерозподіляти доходи і витрати між пов'язаними сторонами. Метою такого перерозподілу встановлено запобігання ухиленню від сплати податків та визначення реальних податко-

вих зобов'язань сторін. У 1935 році Податковий кодекс США було доповнено введенням принципу «витягнутої руки». Розроблений в США режим трансфертного ціноутворення, що базується на стандарті «витягнутої руки», в подальшому поширився на Канаду та Мексику [13].

Вивчаючи досвід США, акцентуємо увагу на змінах бюджетно-податкової політики у процесі проведення податкової реформи 2017 року. Податкова реформа стосувалася зокрема процесу суттєвого зниження податку на доходи ТНК з іноземних джерел (з 35% до 21%). Очікується, що поступові зміни ставки оподаткування пов'язаних сторін (у 2017 році за ставкою 5%, впродовж 2018–2025 років – 10%, в 2026 році – 12,5%), зниження податку на офшорні доходи, репатріація доходів, тощо сприятимуть підвищенню ефективності регулювання ТрЦУ, зниженню обсягів ухилення від оподаткування, припливу капіталу та збільшенню внутрішніх інвестицій, зростанню доходів бюджету. В результаті реформи середнє зростання ВВП впродовж 10-річного бюджетного періоду, за прогнозом Бюджетного управління Конгресу США, підвищиться на 0,7 відсотка [10]. Об'єднаний комітет з питань оподаткування прогнозував збільшення інвестицій у країну саме в результаті законодавчих змін, які безпосередньо впливають на оподаткування доходів ТНК США з іноземних джерел, а також «від зниження вартості капіталу після сплати податків у Сполучених Штатах» [19].

З 1980 по 2001 рік корпоративні податки були знижені у всіх країнах Європи, причому лідерами зниження виступили Німеччина (зниження корпоративного податку до 26%), Франція (до 35,33%), Швеція (до 28%). Також у ході податкової реформи 2000 року Німеччина надала податкові пільги великим компаніям. Таким чином, дедалі більша кількість країн використовувала свої податкові системи для підвищення власної конкурентоспроможності, загострюючи податкову конкуренцію.

Оцінюючи наслідки зниження ставки прибутку ТНК в короткостроковій та середньостроковій перспективі важливо враховувати швидкість/темпи адаптації суб'єктів ринку на зміни бюджетно-податкової політики та одночасно реакцію монетарної політики.

Слід зазначити, що у світовій практиці для збільшення ефективності управління корпорацією та зменшення податкового тягаря / навантаження у межах чинного законодавства відбувається з використанням такого фінан-

сового інструменту, як податкове планування. Метою бюджетно-податкової політики у сфері ТрЦУ у даному аспекті є усунення можливості використання ТНК податкового планування задля заниження оподаткованого прибутку, збільшення надходжень до бюджету. Для цього у кожній державі встановлено законодавчі обмеження застосування корпораціями податкового планування, порушення яких вважається ухиленням від належної сплати податків, а саме планування - агресивним.

Поглиблення глобалізації сприяло подальшому розширенню впливу ТНК і диверсифікації ризиків шляхом розміщення філій, дочірніх компаній, підрозділів у країнах світу з привабливим фіскальним простором, відтак – низьким (або взагалі відсутнім) рівнем корпоративного податку, що надавало змогу уникати оподаткування та реінвестувати в подальшому. Тобто глобалізація зумовила нові складнощі для формування політики з ТрЦУ та його регулювання [23].

За оцінками ОЕСР, щорічна сума коштів, які виводяться з-під оподаткування і визначає втрати бюджетів країн світу, складає від 100 до 240 млрд дол. США, або 4–10% глобальних корпоративних податкових прибутків [20]. Значні втрати доходів бюджетів, зростання податкової конкуренції між урядами країн, виникнення проблеми міжнародного подвійного оподаткування зумовили розвиток міждержавного співробітництва сфері оподаткування [22].

М. Дарст, досліджуючи еволюцію розмивання бази оподаткування та переміщення прибутку, відмічає, що правила ТрЦУ розвивалися довгий історичний період, починаючи з початку двадцятого століття і до теперішнього часу, тобто – з раннього становлення принципів міжнародного корпоративного податкового законодавства, починаючи з 1920-х років, далі через спробу Сполучених Штатів пристосувати своє міжнародне податкове законодавство до економічних реалій в Законі про доходи 1962 року, і завершившись «війною ТрЦУ» на початку 1990-х років. Як стверджує дослідник, це призвело до створення Рекомендацій ОЕСР щодо ТрЦУ приблизно в тому вигляді, який вони мають сьогодні [12].

Останнє десятиліття на розвиток національних правил у сфері ТрЦУ суттєвий вплив здійснює світова практика та зміни у підходах ОЕСР та Євросоюзу (ЄС).

Мінімальні втрати податкових надходжень в ЄС через агресивне корпоративне податкове планування, ухилення від сплати кор-

поративного податку за розрахунками групи дослідників (Р. Довера, Б. Ферретт, Д. Гравіно, Є. Джонес та С. Мерлер) складають біля 50–70 мільярдів євро щороку. Крім того, якщо врахувати існуючі податкові режими, такі як спеціальні податкові механізми, неефективність збору та інші практики втрати доходів країнами ЄС через ухилення від сплати корпоративного податку можуть скласти набагато більшу суму – біля 160–190 мільярдів євро [11]. М. Алварес Мартінос, С. Барріос, Д. Д'андрія, М. Гесуалдо, Ж. Нікодеме та Дж. Пикрофт у більш пізньому дослідженні показали, наскільки великою є ерозія податкової бази та переміщення прибутку у країни з більш сприятливими умовами оподаткування. Їх оцінки показують, що чисті втрати доходів від корпоративного податку в ЄС становлять 7,7% доходів від податку на прибуток (корпоративного податку), в Японії, як і в США – 10,7% [5].

Для боротьби з величезними втратами бюджетів активізуються процеси міжнародного співробітництва у сфері регулювання ТрЦУ, вироблення спільної політики. Постійно доповнюються і удосконалюються настанови ОЕСР щодо регулювання ТрЦУ. На вирішення проблемних питань в межах ЄС, запобігання використанню агресивного податкового планування ОЕСР розроблено рекомендації, які встановлюють основні принципи та методи ТрЦУ [25].

В 2015 році ОЕСР розроблено План дій BEPS (План дій для боротьби з розмиванням бази оподаткування і переміщенням прибутків за кордон) [18]. План BEPS окреслює 15 кроків (дій) (із яких 4 – це набір мінімального стандарту впровадження BEPS для кожної країни-учасника) для усунення недоліків і слабких місць у міжнародному податковому регулюванні. Більшість країн світу розпочали імплементацію Плану дій BEPS у національне податкове законодавстві. Україна також в 2017 році приєдналася до цього процесу.

У 21 столітті пріоритетом податкової політики ЄС визначено необхідність досягнення справедливого та ефективного оподаткування [8]. Як зазначається Європейською комісією, забезпечення ефективного збору податкових надходжень є життєво важливим для фінансування якісних державних послуг і є передумовою для справедливого розподілу податкового тягаря між платниками податків, сприянню створенню рівних умов для компаній, покращенню конкурентоспроможності ЄС [8].

В більшості зарубіжних країн прийнято законодавчі акти, що встановлюють національні правила з ТрЦУ, які, в основному, побудовані на основі рекомендованих принципів ОЕСР. Тобто відбувається поступове зближення основних підходів до формування у країнах бюджетно-податкової політики у сфері ТрЦУ.

Мінливість умов функціонування компаній (ведення бізнесу), що мають розгалужену систему представництв/підрозділів/виробництв у різних країнах потребують постійного коригування заходів бюджетно-податкової політики регулювання ТрЦУ на міжнародному рівні і відповідно на рівні національних економік.

Останні роки в сфері правил глобального міжнародного оподаткування відбувається розробка та активна підготовка до впровадження проєкту ряду змін, які зокрема стосуються і правил ТрЦУ. В рамках проєкту BEPS («The OECD/G20 Inclusive Framework on Base Erosion and Profit Shifting») розроблено Глобальні правила проти розмивання (ерозії) податкової бази (далі – Глобальні правила), відповідно до яких мінімальна ефективна ставка податку на прибуток ТНК встановлюється в країнах на рівні 15% [17]. Слід враховувати, що використання важелів бюджетно-податкової політики (зниження оподаткованого доходу, різних податкових режимів, пільг, відстрочки сплати податку тощо) впливає на величину ефективної ставки оподаткування прибутку у бік її зниження відносно базової ставки [16].

В 2022 році загалом виконання Глобальних правил здійснювалося 138 країнами світу та юрисдикціями, що виробляють більш як 90% світового ВВП. Багатонаціональні компанії розробляють стратегії податкового планування, щоб використовувати прогалини в податкових правилах для штучного переміщення прибутків у країни із більш сприятливим (низьким або нульовим) рівнем оподаткування, щоб уникнути сплати податків. Проєкт OECD/G20 BEPS надає урядам правила та інструментарій для боротьби з ухиленням від сплати податків, забезпечуючи оподаткування прибутків там, де відбувається економічна діяльність, яка їх створює, і де створюється додана вартість [7].

Міжнародний фіскальний простір стрімко розвивається віддзеркалюючи трансформацію податкової системи глобального рівня, як результат підвищення ефективності інструментарію бюджетно-податкового регулювання щодо запобігання ухиленню від сплати

податків. Ці процеси останні роки активізувалися, що викликано, крім інших факторів (зокрема, фінансової кризи, пандемії, війни), виникненням нових сфер діяльності ТНК, пов'язаних з розширенням цифрового бізнесу (е-комерція, стільниковий зв'язок, телекомунікації, реалізація комп'ютерного та телекомунікаційного обладнання, розробка програмного забезпечення та ін.), особливості яких недостатньо враховуються в національних правилах оподаткування. Так, новим етапом розвитку глобальної податкової системи, що значно змінила міжнародний і національні фіскальні простори, стала ініціатива країн G20 та ОЕСР щодо впровадження рішення із забезпечення уніфікованого підходу різних країн до оподаткування МГК та цифрового бізнесу.

В липні 2023 року 138 країн (юрисдикцій) узгодили Підсумкову заяву, в якій визнали досягнення значного прогресу щодо продовження глобальної реформи міжнародної податкової системи. У травні 2024 року вже 147 країн приєдналися до Інклюзивної рамкової програми щодо BEPS і взяли участь в угоді щодо вирішення податкових проблем, пов'язаних із цифровізацією економіки. Прийнято двокомпонентне рішення (Two Pillar Solution) щодо розв'язання податкових проблем, пов'язаних із цифровізацією економіки, має забезпечити більш справедливий розподіл між країнами та юрисдикціями прибутків і прав на оподаткування найбільших у світі ТНК [14]. Таке рішення складається з двох компонентів, наслідком реалізації якого стане зменшення податкової конкуренції між юрисдикціями та витрат бізнесу на адміністрування оподаткування [24]. У наукових і практичних колах очікується, що Двокомпонентне рішення щодо міжнародного оподаткування спонукатиме Міжнародну групу компаній (МГК) до репатріації капіталу в країну розташування їх материнської компанії, що за успішної реалізації сприятиме посиленню економіки країн [9].

З початку 2024 року зарубіжні країни почали впроваджувати правила щодо встановлення мінімальної ефективної ставки податку в розмірі 15% на доходи, отримані в юрисдикціях з низьким рівнем оподаткування.

Спеціальних умов та правил ТрЦУ у повному обсязі дотримуються не всі країни світу – учасники міжнародних відносин. Так, Бермуди, Британські Віргінські острови, Гернси, Джерсі, Домініканська Республіка, Намібія, Панама, острів Мен, Кіпр не підтримали загальні стандарти щодо ТрЦУ, а Ангола, Гватемала, Мальта, Сьєрра-Леоне, Уганда та ін. офіційно не вимагають дотримання правил трансфертного ціноутворення.

У таблиці згруповано країни за розміром ставки податку на прибуток корпорацій, яка знаходиться в діапазоні від нуля до п'ятнадцяти відсотків.

Н. Фролова зазначає, що в 2022 році ставки податку на прибуток у ряді країн для окремих видів діяльності чи галузей відрізнялися від загальноновстановлених в цих країнах [4]. Так, у Бахреїні для нафтових компаній встановлена ставка 46%, в Катарі для нафтохімічних та нафтових компаній застосовується мінімальна ставка 35%, у Швейцарії залежно від кантону ставка коливається в діапазоні 11,9-21%, в Гібралтарі постачальники комунальних та енергетичних послуг сплачують податок за ставкою 20%. В Туркменістані ставку податку на прибуток 8% можуть застосовувати лише вітчизняні підприємства. В Джерсі фінансові компанії оподатковуються за ставкою 10%, а до комунальних підприємств, великих роздрібних компаній та компаній у конопляній індустрії діє ставка 20%. На острові Мен банки оподатковуються за ставкою 10%. В Ірландії пасивний дохід компаній (дивіденди, відсотки, роялті та ін.) оподатковується за ставкою 25%. У Хорватії компанії, які мають дохід більше ніж 7,5 млн. кун (біля 995421 євро) оподатковуються за ставкою 18%.

Таблиця 1

Ставки податку на прибуток до 15% в країнах світу, 2022 рік

Діапазон ставок, %	Країна (ставка податку на прибуток)
0 - до 5	о. Гернси (0), Джерсі (0), о. Мен (0)
5 - до 11	Барбадос (5,5%), Болгарія (10%), Боснія та Герцоговина (10%), Катар (10%), Косово (10%), Киргизстан (10%), Парагвай (10%), Туркменістан (10%), Угорщина (9%), Хорватія (8%)
11 - 15	Ірландія (12,5%), Кіпр (12,5%), Ліхтенштейн (12,5%), Молдова (12%), Макао (12%)

Джерело: складено автором за [4; 21]

Увага органів контролю за трансфертним ціноутворенням в країнах світу зосереджена на так званих контрольованих операціях. Господарські операції ТНК мають ознаки контрольованих, якщо вони: 1) здійснюються з пов'язаними особами чи нерезидентами інших країн (низькоподаткових юрисдикцій) і 2) потенційно можуть впливати на заниження об'єкту оподаткування податком на прибуток підприємств [2]. Якщо господарські операції ТНК за міжнародними угодами (сума операції та ціна товарів чи послуг) є сумнівними, податкові органи цих країн можуть вжити конкретних заходів щодо утримання додаткового податку [1].

На сучасному етапі оподаткування діяльності Міжнародних груп компаній удосконалюється шляхом погодження бюджетно-податкових політик у сфері ТрЦУ у глобальному та національному вимірах, що є необхідним для економіки окремих держав, забезпечення рівних умов конкуренції між країнами.

Водночас, на сьогодні залишаються невирішеними ряд проблемних питань у сфері ТрЦУ, які потребують активізації заходів бюджетно-податкової політики. Наразі до таких проблем відносяться:

- продовження практики використання корпораціями так званих «агресивних» схем податкового планування;
- високі трансакційні витрати держави внаслідок утримання значного апарату контролю, необхідність підготовки фахівців, підвищення компетентності та підтримки високого рівня кваліфікації працівників контролюючих органів;
- високі трансакційні витрати ТНК на дотримання норм чинного законодавства, зокрема підготовку документації та звітності; вирішення певних суперечок з контролюючим органом при залученні органів правосуддя;
- недостатня ступінь гармонізації податкового законодавства різних країн щодо правил ТрЦУ, відсутність уніфікованого підходу при тлумаченні окремих норм і понять законодавства та у процесі вирішення суперечок у сфері трансфертного ціноутворення;
- недостатній рівень координації співпраці між країнами у сфері ТрЦУ, інформа-

ційно-комунікаційні протиріччя між контролюючими органами різних країн;

- існування більш сприятливого податкового середовища (клімату) в окремих країнах, податкових гаваней.

Як підтверджує практика більш як десятилітнього періоду проведення активної бюджетно-податкової політики регулювання ТрЦУ в Україні, використання нагромадженого досвіду розвинених країн є важливим для країни, а наближення українських підходів, правил регулювання ТрЦУ з світовими (міжнародними) правилами є закономірним процесом. Водночас, важливо враховувати інституційне середовище та відповідно національні потреби та інтереси на сучасному надскладному періоді розвитку країни.

Висновок. Зарубіжний досвід формування та реалізації бюджетно-податкової політики регулювання ТрЦУ відображається в різних підходах та практиках, які застосовуються в країнах світу. Водночас, на встановлення єдиних підходів до узгодженості і уніфікації правил щодо ТрЦУ для протидії процесу розмивання податкової бази спрямовані зусилля міжнародних організацій. Політика регулювання ТрЦУ на міждержавному рівні реалізується у процесі співпраці між країнами, встановлення міжнародних стандартів, методів, правил, уніфікації визначень, безперешкодного і оперативного обміну інформацією з метою забезпечення справедливого оподаткування та посилення бюджетно-податкового контролю для мінімізації податкових ухилень.

На сьогодні правила регулювання ТрЦУ в Україні в цілому розроблені подібно до правил, що діють у європейській практиці, водночас, окремі з них не відповідають сформованому інституційному середовищу країни внаслідок впливу негативних факторів в надскладних умовах війни та значної потреби в інвестиційних ресурсах. З огляду на вітчизняне інституційне середовище та прогресивні зарубіжні практики, в Україні необхідно надалі удосконалити механізм регулювання ТрЦУ, як наслідок підвищення дієвості та результативності бюджетно-податкової політики, що є перспективою подальших досліджень.

REFERENCES:

1. Кругляк В., Курілов Є. Шлях до європейських правил податкового контролю за трансфертним ціноутворенням. 2023. URL: [https://pravo.ua/shliakh do ievropeiskykh pravyl podatkovoho kontroliu za transfertnym tsinoutvorenniam](https://pravo.ua/shliakh%20do%20ievropeiskykh%20pravyl%20podatkovoho%20kontroliu%20za%20transfertnym%20tsinoutvorenniam)

2. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 18.06.2024).
3. Результати роботи ДПС щодо податкового контролю за трансфертним ціноутворенням. Державна податкова служба України 2024 липень. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/transfertne-tsinoutvorennya-ta-mijnarodne-opodatkuvannya/transfertne-tsinoutvorennya/prezentatsiyni-materiali/806985.html> (дата звернення: 01.08.2024)
4. Фролова Н. Б. Окремі аспекти оподаткування прибутку підприємств в рамках проекту BEPS. *Фінансові інструменти сталого розвитку держави в умовах системної економічної трансформації: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф.* (14 червня 2023 р., м. Хмельницький – м. Херсон). Херсон: ФОП Лукашевич О. М., 2023. С. 87–90.
5. Álvarez-Martínez M., Barrios S., D'Andria D., Gesualdo M., Nicodème G., Pycroft J. How Large is the Corporate Tax Base Erosion and Profit Shifting? A General Equilibrium Approach. *Economic systems research*. 2022. № 34 (2). P. 167–198. DOI 10.1080/09535314.2020.1865882
6. Auerbach, A. J. (2018). Measuring the effects of corporate tax cuts. *Journal of Economic Perspectives* 2018. № 32(4). С. 97–120.
7. Base erosion and profit shifting (BEPS). OECD. 2024. URL: <https://www.oecd.org/en/topics/policy-issues/base-erosion-and-profit-shifting-beps.html> (дата звернення: 26.07.2024).
8. Business Taxation for the 21st Century: Communication from the Commission to the European Parliament and the Council Empty. May 18th, 2021. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021DC0251&from=EN> (дата звернення: 01.08.2024)
9. Cockroft J., Arnison R. Implementing the OECD's two-pillar solution for international taxation. URL: <https://www.bristows.com/viewpoint/articles/implementing-theoecds-two-pillar-solution-for-international-taxation/> (дата звернення: 26.07.2024).
10. The Budget and Economic Outlook: 2018 to 2028. Congressional Budget Office. 2018. URL: <https://www.cbo.gov/publication/53651> (дата звернення: 26.07.2024).
11. Dover R., Ferrett B., Gravino D., Jones E., Merler S. Bringing transparency, coordination and convergence to corporate tax policies in the European Union, European Parliamentary Research Service, PE 558,773. 2015. 63 p. URL: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/558773/EPRS_STU%282015%29558773_EN.pdf
12. Durst M. The Historical Evolution of Base Erosion and Profit Shifting. *Tax Notes International*, 2018. № 90 (4). P. 449–467. URL: <https://opendocs.ids.ac.uk/opendocs/handle/20.500.12413/13843>
13. Eden L. The Arm's-Length Standard in North America. *Tax Notes International*. 2000. 7 February. P. 673–681. URL: <http://www.voxprof.com/eden/Publications/thearmslenghtstandardinnorthamerica.pdf>
14. Exchange of information on request Schedule of Round 2 peer reviews, 2016-2027 (last update: 8 April 2024). URL: <https://web-archiv.oecd.org/tax/transparency/documents/schedule-of-reviews.pdf>
15. Finance Act 1915. No 2. CHAPTER 89. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/Geo5/5-6/89/enacted> (дата звернення: 26.07.2024).
16. Global Anti-Base Erosion (GloBE) rules, OECD. URL: <https://www.oecd.org/tax/beps/pillar-two-model-GloBE-rules-faqs.pdf> (дата звернення: 15.07.2024).
17. International community strikes a ground-breaking tax deal for the digital age. 2021, 8 October. OECD. URL: <https://www.oecd.org/tax/international-community-strikes-a-ground-breaking-tax-deal-for-the-digital-age.htm> (дата звернення: 15.07.2024).
18. Inclusive Framework on BEPS. *The Organisation for Economic Cooperation and Development*. URL: <https://www.oecd.org/tax/beps/about> (дата звернення: 15.07.2024).
19. Joint Committee on Taxation. "Macroeconomic Analysis of the Conference Agreement for H.R. 1, the 'Tax Cuts and Jobs Act.'" JCX-69-17. 2017, December 22. URL: <https://www.jct.gov/publications/2017/jcx-67-17> (дата звернення 25.07.2026)
20. Base Erosion and Profit Shifting Project. Addressing the tax challenges arising from the digitalization of the economy. 2021, July. OECD/G20. URL: <https://www.oecd.org/tax/beps/brochure-addressing-the-tax-challenges-arising-from-the-digitalisation-of-the-economy-july-2021.pdf> (дата звернення 12.07. 2024).
21. PWS, Worldwide Tax Summaries. 2024. URL: <https://taxsummaries.pwc.com> (дата звернення: 02.06. 2024)
22. Rixen T. From Double Tax Avoidance to Tax Competition: Explaining the Institutional Trajectory of International Tax Governance. *Review of International Political Economy*. 2010. April 13. DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1589132>
23. Sikka P., Wilmott H. The dark side of transfer pricing: its role in tax avoidance and wealth retentiveness. *Critical Perspectives on Accounting*. 2010. № 21(4). P. 342–356. URL: www.journal.elsevier.com (accessed 18.06.2024)

24. Statement on a Two-Pillar Solution to Address the Tax Challenges Arising from the Digitalisation of the Economy. 2021, July. OECD/G20 Inclusive Framework on BEPS, OECD. Paris. URL: <https://www.oecd.org/tax/beps/statement-on-a-two-pillar-solution-to-address-the-tax-challenges-arising-from-the-digitalisation-of-the-economy-july-2021.htm> (дата звернення 02.08. 2024)
25. Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2017. OECD iLibrary. 10.07.2017. URL: https://www.oecd-ilibrary.org/taxation/oecd-transfer-pricing-guidelines-for-multinational-enterprises-and-tax-administrations-2017_tpg-2017-en (дата звернення: 06.08.2024)

REFERENCES

1. Kruhliak V., Kurilov Ye. (2023) Shliakh do yevropeyskykh pravyl podatkovoho kontroliu za transfertnym tsinoutvorenniam [The path to European transfer pricing tax control rules]. Available at: <https://pravo.ua/shliakhdoievropeyskykhpravylpodatkovohokontroliuzatransfertnymtsinoutvorenniam>
2. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), "Tax Code of Ukraine". Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (accessed June 06, 2024).
3. State Tax Service of Ukraine (2024). Rezultaty roboty DPS shchodo podatkovoho kontroliu za transfertnym tsinoutvorenniam [The results of the work of the DPS regarding tax control of the transfer innovation]. Available at: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/transfertne-tsinoutvorennia-ta-mijnarodne-opodatkovannya/transfertne-tsinoutvorennya/prezentatsiyni-materiali/806985.html> (accessed August 01, 2024)
4. Frolova N. B. Okremi aspekty opodatkovannia prybutku pidpriemstv v ramkakh proektu BEPS [Certain aspects of corporate income taxation within the framework of the BEPS project]. *Finansovi instrumenty staloho rozvytku derzhavy v umovakh systemnoi ekonomichnoi transformatsii : II Mizhnarodna nauково-praktichna konferenciya (Khmelnytskyi – Kherson, 14 June, 2023)*. Kherson, pp. 87–90. (in Ukrainian)
5. Álvarez-Martínez M., Barrios S., D'Andria D., Gesualdo M., Nicodème G., Pycroft J. (2022) How Large is the Corporate Tax Base Erosion and Profit Shifting? A General Equilibrium Approach. *Economic systems research*, no. 34 (2), pp. 167–198. DOI: <https://doi.org/10.1080/09535314.2020.1865882>
6. Auerbach, A. J. (2018). Measuring the effects of corporate tax cuts. *Journal of Economic Perspectives*, no. 32(4), pp. 97–120.
7. OESD. Base erosion and profit shifting (BEPS). Available at: <https://www.oecd.org/en/topics/policy-issues/base-erosion-and-profit-shifting-beps.html> (accessed July 26, 2024)
8. Business Taxation for the 21st Century: Communication from the Commission to the European Parliament and the Council Empty (2021), May 18th. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021DC0251&from=EN>. (accessed August 01, 2024)
9. Cockroft J., Arnison R. Implementing the OECD's two-pillar solution for international taxation. Available at: <https://www.bristows.com/viewpoint/articles/implementing-the-oecd-s-two-pillar-solution-for-international-taxation> (accessed July 26, 2024)
10. Congressional Budget Office (2018). The Budget and Economic Outlook: 2018 to 2028. Available at: <https://www.cbo.gov/publication/53651> (accessed July 26, 2024)
11. Dover R., Ferrett B., Gravino D., Jones E., Merler S. (2015) Bringing transparency, coordination and convergence to corporate tax policies in the European Union, European Parliamentary Research Service, PE 558,773 Available at: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/558773/EPRS_STU%282015%29558773_EN.pdf
12. Durst M. (2018) Historical Evolution of Base Erosion and Profit Shifting. *Tax Notes International*, no. 90 (4), pp. 449–467. Available at: <https://opendocs.ids.ac.uk/opendocs/handle/20.500.12413/13843>
13. Eden L. (2000) The Arm's-Length Standard in North America. *Tax Notes International*. 7 February, pp. 673–681. Available at: <http://www.voxprof.com/eden/Publications/thearmslenghtstandardinnorthamerica.pdf>
14. Exchange of information on request Schedule of Round 2 peer reviews, 2016-2027 (last update: 8 April 2024). Available at: <https://web-archiv.oecd.org/tax/transparency/documents/schedule-of-reviews.pdf>
15. Finance (No 2) Act (1915). CHAPTER 89. Available at: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/Geo5/5-6/89/enacted> (accessed July 26, 2024)
16. Global Anti-Base Erosion (GloBE) rules, OECD. Available at: <https://www.oecd.org/tax/beps/pillar-two-model-GloBE-rules-faqs.pdf> (accessed July 15, 2024)
17. OECD (2021) International community strikes a ground-breaking tax deal for the digital age. Available at: <https://www.oecd.org/tax/international-community-strikes-a-ground-breaking-tax-deal-for-the-digital-age.htm> (accessed July 15, 2024).

18. Inclusive Framework on BEPS. *The Organisation for Economic Cooperation and Development*. Available at: <https://www.oecd.org/tax/beps/about> (accessed July 15, 2024)
19. Joint Committee on Taxation (2017) "Macroeconomic Analysis of the Conference Agreement for H.R. 1, the 'Tax Cuts and Jobs Act.'" JCX-69-17, December 22. Available at: <https://www.jct.gov/publications/2017/jcx-67-17> (accessed July 25, 2024)
20. OECD/G20 (2021) Base Erosion and Profit Shifting Project. Addressing the tax challenges arising from the digitalization of the economy, July. OECD. Available at: <https://www.oecd.org/tax/beps/brochure-addressing-the-tax-challenges-arising-from-the-digitalisation-of-the-economy-july-2021.pdf> (Accessed 12 June, 2024).
21. PWS, Worldwide Tax Summaries. 2024. Available at: <https://taxsummaries.pwc.com> (Accessed 02 June, 2024)
22. Rixen T. (2010) From Double Tax Avoidance to Tax Competition: Explaining the Institutional Trajectory of International Tax Governance. *Review of International Political Economy*, April 13. DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1589132>
23. Sikka P., Wilmott H. (2010). The dark side of transfer pricing: its role in tax avoidance and wealth retentiveness. *Critical Perspectives on Accounting*, no. 21(4), pp. 342–356. Available at: www.journal.elsevier.com (accessed 18.06.2024)
24. OECD (2021). Statement on a Two-Pillar Solution to Address the Tax Challenges Arising from the Digitalisation of the Economy, July. Inclusive Framework on BEPS. Paris. Available at: <https://www.oecd.org/tax/beps/statement-on-a-two-pillar-solution-to-address-the-tax-challenges-arising-from-the-digitalisation-of-the-economy-july-2021.htm> (accessed 02 August, 2024)
25. Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2017. OECD iLibrary : сайт. 10.07.2017. Available at: https://www.oecd-ilibrary.org/taxation/oecd-transfer-pricing-guidelines-for-multinational-enterprises-and-tax-administrations-2017_tpg-2017-en (accessed August 08, 2024)